

Bryssel 29.5.2013
COM(2013) 365 final

Suositus

NEUVOSTON SUOSITUS

**Liettuan vuoden 2013 kansallisesta uudistusohjelmasta
sekä samassa yhteydessä annettu Liettuan vuosien 2012–2016 lähentymisohjelmaa
koskeva neuvoston lausunto**

{SWD(2013) 365 final}

NEUVOSTON SUOSITUS

Liettuan vuoden 2013 kansallisesta uudistusohjelmasta

sekä samassa yhteydessä annettu Liettuan vuosien 2012–2016 lähentymisohjelmaa koskeva neuvoston lausunto

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja yhteensovittamisen tehostamisesta 7 päivänä heinäkuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97¹ ja erityisesti sen 9 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suositukset²,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat³,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

on kuullut talous- ja rahoituskomiteaa,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Eurooppa-neuvosto hyväksyi 26 päivänä maaliskuuta 2010 Euroopan komission ehdotuksen, jolla käynnistetään uusi kasvu- ja työllisyysstrategia, Eurooppa 2020. Strategian lähtökohtana on tehostaa talouspolitiikan koordinoitua, ja siinä keskitytään avainalueisiin, joilla tarvitaan toimia, jotta voidaan parantaa Euroopan mahdollisuuksia vauhdittaa kestävä kasvua ja lisätä kilpailukykyä.
- (2) Neuvosto antoi 13 päivänä heinäkuuta 2010 komission ehdotusten perusteella suosituksen jäsenvaltioiden ja unionin talouspolitiikan laajoista suuntaviivoista (2010–2014) ja hyväksyi 21 päivänä lokakuuta 2010 päätöksen jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista⁴. Yhdessä nämä muodostavat ns. yhdenmukaiset suuntaviivat. Jäsenvaltioita kehoitettiin ottamaan yhdenmukaiset suuntaviivat huomioon kansallisessa talous- ja työllisyyspolitiikassaan.
- (3) Valtion- ja hallitusten päämiehet hyväksyivät 29 päivänä kesäkuuta 2012 kasvu- ja työllisyys sopimuksen, joka toimii johdonmukaisina puitteina kansallisen, EU:n ja euroalueen tason toimille kaikkia mahdollisia keinoja, välineitä ja politiikkoja käyttäen. He päättivät toimista, jotka on toteutettava jäsenvaltioiden tasolla, ja

¹ EYVL L 209, 2.8.1997, s. 1.

² COM(2013) 365 final.

³ P7_TA(2013)0052 ja P7_TA(2013)0053.

⁴ Neuvoston päätös 2013/208/EU, annettu 22 päivänä huhtikuuta 2013.

ilmaisivat erityisesti täysimääräisen sitoutumisensa Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden saavuttamiseen ja maakohtaisten suositusten täytäntöönpanoon.

- (4) Neuvosto antoi 6 päivänä heinäkuuta 2012 suosituksen Liettuan vuoden 2012 kansallisesta uudistusohjelmasta ja lausunnon Liettuan vuosien 2011–2015 tarkistetusta lähentymisohjelmasta.
- (5) Komissio hyväksyi 28 päivänä marraskuuta 2012 vuotuisen kasvuselvityksen⁵. Tästä alkoi vuoden 2013 talouspolitiikan EU-ohjausjakso. Komissio hyväksyi niin ikään 28 päivänä marraskuuta 2012 asetuksen (EU) N:o 1176/2011 perusteella varoituskansalaisia koskevan kertomuksen⁶, jossa se katsoi, että Liettua ei kuulu niihin jäsenvaltioihin, joista laadittaisiin perusteellinen tarkastelu.
- (6) Eurooppa-neuvosto hyväksyi 14 päivänä maaliskuuta 2013 rahoitusvakauden varmistamisen, julkisen talouden vakauttamisen ja kasvun vauhdittamisen painopisteet. Se korosti, että on tarpeen jatkaa eriytettyä, kasvua edistävää julkisen talouden vakauttamista, palauttaa normaalit luotonannon edellytykset, edistää kasvua ja kilpailukykyä, puuttua työttömyyteen ja kriisin sosiaalisiin seurauksiin sekä nykyaikaistaa julkishallintoa.
- (7) Liettua toimitti vuoden 2013 tarkistetun kansallisen uudistusohjelmansa 9 päivänä huhtikuuta 2013 sekä vuosia 2012–2016 koskevan lähentymisohjelmansa 26 päivänä huhtikuuta 2013. Ohjelmat on arvioitu samaan aikaan, jotta niiden keskinäiset yhteydet on voitu ottaa huomioon.
- (8) Neuvosto on neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 mukaisen vuoden 2013 lähentymisohjelman arvioinnin perusteella sitä mieltä, että julkisen talouden kehitysarvioiden perustana oleva makrotalouden skenaario on realistinen ja vastaa laajalti komission kevään talousennusteessa esitettyä arviota. Vuodesta 2009 alkaen toteutetun kunnianhimoisen julkisen talouden vakauttamisen ansiosta julkisen talouden alijäämä on supistunut ja se oli 3,2 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2012. Tämän katsotaan olevan riittävä liiallisen alijäämän olemassaolosta tehdyn päätöksen kumoamiseksi, kun otetaan huomioon eläkeuudistuksen kustannukset. Alijäämän supistuminen perustui jossain määrin myös vankkaan talouskasvuun ja menojen väliaikaiseen jäädyttämiseen. Ohjelmassa on muutettu keskipitkän aikavälin tavoite +0,5 prosentista –1,0 prosenttiin, mikä on vielä vakaus- ja kasvusopimuksen tavoitteiden mukaista. Ohjelman mukaisen julkisen talouden strategian tavoitteena on saavuttaa keskipitkän aikavälin tavoite vuoteen 2016 mennessä. Kun otetaan huomioon (uudelleenlaskettu) rakenteellinen julkisen talouden rahoitusasema, eteneminen kohti keskipitkän aikavälin tavoitetta on vuositasolla rakenteellisin luvuin yli 0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen. Menojen kasvun viitearvo saavutetaan ohjelmakaudella. Mukautus on hieman etupainotteinen ja perustuu ensi sijassa menokuriin, mutta sitä tuetaan vain osittain käytännön toimenpiteillä, mukaan lukien kertaluonteiset toimet, joita ei ole aina määritetty. Komission ennusteen mukaan rakenteellisen sopeutuksen odotetaan olevan 0,3 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2013 ja 0,0 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2014 eli edistymisvauhti on alle vaaditun 0,5 prosentin suhteessa BKT:hen. Myös tämä herättää epäilyjä ohjelman sopeutusuran onnistumisesta. Julkisen talouden vakauttamiseksi toteutettavia lisätoimenpiteitä ei ole vielä määritetty ja olisikin harkittava rakenneuudistuksia, mukaan lukien siirtymistä tulopuolen toimenpiteisiin. Julkinen velka on edelleen alle 60 prosenttia suhteessa BKT:hen eli 40,7 prosenttia vuonna 2012, ja sen odotetaan

⁵ COM(2012) 750 final.

⁶ COM(2012) 751 final.

vähenevän hieman ohjelmakaudella. Lähentymisohjelman mukaan velka supistuu 39,7 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2013 ja edelleen 34,5 prosenttiin vuoteen 2016 mennessä, mutta komission ennusteessa vastaavat luvut ovat 40,1 prosenttia vuonna 2013 ja 39,4 prosenttia vuonna 2014. Luvuissa olevat erot johtuvat ennen kaikkea lähentymisohjelmassa ennustetusta vähäisemmästä alijäämästä.

- (9) Vaikka Liettuan alijäämä on supistunut vuosien mittaan, sen julkisen talouden liikkumavara ei ole edelleenkaan riittävä häiriöihin vastaamiseksi. Liettuan on kuitenkin mahdollista soveltaa vähemmän vääristävää verotusta ja parantaa edelleen verolainsäädännön noudattamista. Liettuan verojen suhde BKT:hen on edelleen EU:n alhaisin, ja julkisen talouden vakauttamisessa on keskitytty pääasiassa menopuoleen. Liettua voisi harkita sellaisia ylimääräisiä verotulojen lähteitä, joista on vähiten haittaa kasvulle, kuten ympäristöverotusta ja kiinteästä omaisuudesta perittäviä juoksevia veroja. Vaikka Liettua on toteuttanut toimia lisätäkseen kiinteästä omaisuudesta saatavia verotuloja, tiukentamisen varaa näyttää olevan edelleen. Liettuan ympäristöverotulot ovat supistumassa, ja ne olivat EU:n toiseksi alhaisimmat vuonna 2011. Tämä johtuu myös siitä, että Liettuan liikenneverot ovat EU:n alhaisimmat. Tämä ei edistä Liettuan talouden suuren energiantensiivisyyden vähentämistä. Samaan aikaan julkisen talouden vakauttamisessa olisi asetettava etusijalle kasvua edistävät menot, esimerkiksi tutkimus- ja koulutusmenot. Julkisen talouden kehystä vahvistavan lainsäädännön täytäntöönpano on viivästynyt. Liettuan julkisen talouden kehyksellä ei ole nopean kasvun vuosina pystytty estämään myötäsyklisiä finanssipolitiikkaa eivätkä säännöt ole riittävän sitovia. Seurannan, vastuuvellollisuuden ja budjettimenettelyjen toteuttamista on parannettava ja keskipitkän aikavälin kehysten sitovuutta on vahvistettava.
- (10) Väestörakenteen kehitys on haaste Liettuan julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyydelle. Tämän vuoksi kattava eläkeuudistus, jossa keskitytään sekä eläkkeiden kestävyys- että riittävyys, on edelleen tärkeä. Eläkkeiden riittävyys on haaste, sillä vanhempaan väestöön kohdistuu suuri köyhyys- ja syrjäytymisriski. Vuonna 2012 toteutetulla eläkkeiden kertymisjärjestelmän uudistuksella edistetään toisen pilarin eläkkeiden kartuttamista myöntämällä valtion talousarviosta taloudellisia kannusteita. Lisäksi uudistuksella otettiin käyttöön mahdollisuus palata siirtymäkauden aikana yksityisestä eläkejärjestelmästä valtion sosiaalivakuutusrahaston piiriin. Myös eläkeikää nostetaan vähitellen. Uudistus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014. Nämä ovat tärkeitä mutta yksittäisiä oikeansuuntaisia toimia, mutta suurempia muutoksia tarvitaan erityisesti ensimmäisen pilarin eläkkeiden osalta. Lisäksi tarvitaan ikääntyneiden työntekijöiden työllistymistä edistäviä toimenpiteitä ja ikäystävällisiä työympäristöjä.
- (11) Työttömyyden vähentäminen ja alhainen työvoimaosuus ovat edelleen keskeisiä haasteita. Erityisesti nuoret ja ammattitaidottomat kärsivät suuresta työttömyydestä. Ammattitaidon kysynnän ja tarjonnan kohtaamattomuus tuli erityisen selväksi kriisin aikana ja on kasvava ongelma, mikä viittaa rakenteellisiin puutteisiin koulutus- ja työmarkkinapolitiikoissa. Tätä seurannutta ammattitaitoisen työvoiman puutetta pahentaa voimakas maastamuutto. Näin ollen tarvitaan lisätoimenpiteitä, joilla parannetaan työmarkkinoiden joustavuutta ja edistetään erityisesti nuorten, ammattitaidottomien ja ikääntyneiden työntekijöiden osallistumista työmarkkinoille. Aktiivisten työmarkkinatoimenpiteiden kokonaiskattavuus ja toimenpidekohtaiset määrärahat ovat edelleen riittämättömiä, eikä toimenpiteitä ole kohdennettu riittävästi matalan taitotason työntekijöihin ja pitkäaikaistyöttömiin. Työlainsäädännön kattavassa tarkistuksessa voitaisiin yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa kartoittaa

tarpeettomat rajoitukset ja hallinnolliset esteet, jotka vaikuttavat joustaviin sopimuksiin, irtisanomismääräyksiin ja joustaviin työaikajärjestelyihin. Jotta voitaisiin parantaa siirtymistä koulutuksesta työmarkkinoille, oppisopimuskoulutuksesta ja työharjoittelusta voitaisiin tehdä houkuttelevampia.

- (12) Köyhyys ja sosiaalinen syrjäytyminen on yhä huolestuttavan yleistä. Erityisen huolestuttavaa on lapsiköyhyyden lisääntyminen. Vuonna 2012 aloitettiin sosiaaliturvauudistukseen liittyvät toimenpiteet, joiden tarkoituksena on lisätä työkannusteita (työssäoloaikaiset etuudet pitkäaikaistyöttömille, sosiaalietuuksien asteittainen vähentäminen niiltä työkäisiltä, jotka eivät ole työelämässä) ja vähentää köyhyyttä. Viidessä kunnassa aloitetussa kokeiluhankkeessa saavutettiin merkittäviä tuloksia kustannusten säästössä ja toimenpiteiden paremmassa kohdentamisessa tuensaajille. On tarpeen ottaa nyt käyttöön seurantajärjestelmä, jotta voidaan arvioida uudistuksen tehokkuutta ja sen vaikutusta köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseen. Uudistukseen olisi liitettävä myös toimenpiteitä, joilla edistetään erityisesti sosiaaliturvaa pitkään nauttineiden osallistumista työmarkkinoille. Köyhyyden vähentämiseksi toteutettuja toimenpiteitä ovat sosiaalietuuksien kattavuuden lisääminen ja etuuksien määrän uusi laskentamenetelmä. Lisäksi 1 päivänä tammikuuta 2013 korotettiin vähimmäispalkkaa 18 prosenttia, mikä voi auttaa vähentämään kannustinloukkua ja työssäkäyvien köyhyyttä. Nämä toimenpiteet näyttävät kuitenkin riittämättömiltä kun otetaan huomioon haasteen suuruus ja köyhyyden vähentämiseen tähtäävän kattavan strategian tai toimintasuunnitelman puute.
- (13) Hallitus on toteuttanut valtion omistamien yritysten kunnianhimoista uudistamishanketta vuodesta 2010 alkaen. Uudistus on asianmukainen ja uskottava, ja siihen liittyy sekä lainsäädännöllisiä että organisatorisia muutoksia. Sääntelyuudistus on toteutettu, ja lisäksi raportointivaatimuksia noudatetaan yleisesti. Haasteena on nyt eturistiriitojen välttäminen sääntelyyn ja muuhun kuin sääntelyyn liittyvissä toiminnoissa sekä valtionyritysten kaupallisten ja ei-kaupallisten toimintojen erottaminen toisistaan. Kun uudistus on saatu täysin toteutettua, sen avulla voidaan edistää kilpailukykyä ja kasvua. Sen vuoksi on tärkeää seurata säännösten noudattamista.
- (14) Sähkö- ja kaasuyhteyksiä naapurimaihin ei ole kehitetty riittävästi. Tämän johdosta energia-alan kilpailu on hyvin rajallista ja energiahinnat korkeita. Myös energiatehokkuus on edelleen ongelma. Korjausrakentamisessa on edetty hitaasti, myös JESSICA-holdingrahostosta tuetuissa hankkeissa, ja yksityisasuntojen korjaamisessa on edelleen suuria haasteita.
- (15) Komissio on EU-ohjausjakson osana analysoinut kattavasti Liettuan talouspolitiikkaa. Se on arvioinut lähentymisohjelman ja kansallisen uudistusohjelman. Se on ottanut huomioon ei vain niiden merkityksen Liettuan finanssipolitiikan sekä sosiaali- ja talouspolitiikan kestävyyskannalta vaan myös sen, ovatko ne EU:n sääntöjen ja ohjeiden mukaisia, koska unionin yleistä talouden ohjausta on tarpeen tehostaa antamalla EU:n tason panos tuleviin kansallisiin päätöksiin. EU-ohjausjakson yhteydessä annetut komission suositukset ilmenevät jäljempänä esitettävistä suosituksista 1–6.
- (16) Neuvosto on tutkinut Liettuan lähentymisohjelman tämän arvioinnin perusteella, ja sen lausunto⁷ ilmenee erityisesti jäljempänä esitettävästä suosituksesta 1,

⁷ Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 9 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

SUOSITTAA, että Liettua toteuttaisi vuosina 2013–2014 toimia, joilla se

1. varmistaa kasvua edistävän julkisen talouden vakauttamisen ja toteuttaa julkisen talouden strategian suunnitelmien mukaisesti, jatkaa rakenteellisia sopeutustoimia, joiden avulla Liettua saavuttaa keskipitkän aikavälin tavoitteen; asettaa kasvua edistävät menot etusijalle; vahvistaa finanssipoliittista kehystä erityisesti ottamalla käyttöön realistiset ja sitovat menokatot julkisen talouden keskipitkän aikavälin kehyksessä; tarkistaa verojärjestelmän ja harkitsee kasvun kannalta vähiten haitallisten verojen, kuten kiinteään omaisuuteen kohdistuvien juoksevien verojen ja ympäristöverojen, korottamista, mukaan lukien autoverotuksen käyttöönotto, ja parantaa verosäännösten noudattamista;
2. hyväksyy eläkejärjestelmän kattavaa uudistusta koskevan lainsäädännön ja panee sen täytäntöön; mukauttaa lakisääteisen eläkeiän elinajanodotteen muutoksiin, rajoittaa varhaiseläkkeelle pääsyä, laatii selkeät säännöt eläkkeiden indeksointia varten ja edistää täydentävien säästöjärjestelmien käyttöä huolehtien samalla vireillä olevien uudistusten toteuttamisesta; tukee eläkeuudistusta edistämällä ikääntyneiden työntekijöiden työllistettävyyttä;
3. puuttuu erityisesti matalan taitotason työntekijöiden ja pitkäaikaistyöttömien korkeaan työttömyyteen keskittämällä resurssit uudelleen aktiiviseen työmarkkinapolitiikkaan ja parantamalla sen kattavuutta ja tehokkuutta; parantaa nuorten työllistettävyyttä esimerkiksi nuorisotakuulla, edistää oppisopimuskoulutuksen toteutusta ja tehokkuutta ja puuttuu ammattitaidon kysynnän ja tarjonnan pysyvään kohtaamattomuuteen; tarkistaa joustavia sopimuksia, irtisanomismääräyksiä ja joustavia työaikajärjestelyjä koskevan työläinsäädännön asianmukaisuuden työmarkkinaosapuolia kuullen;
4. toteuttaa konkreettisia kohdennettuja toimenpiteitä köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vähentämiseksi; vahvistaa yhteyttä sosiaaliavustuksia koskevan uudistuksen ja työmarkkinoille osallistumista edistävien toimenpiteiden välillä;
5. saattaa valtion omistamien yritysten uudistuksen päätökseen erityisesti varmistaakseen omistuksen ja sääntelytehtävien erottamisen toisistaan ja seuraa tarkasti uudistukseen liittyvien vaatimusten noudattamista;
6. nopeuttaa rakennusten energiatehokkuutta parantavia toimenpiteitä esimerkiksi poistamalla esteitä ja perustamalla nopeasti holdingrahaston; edistää kilpailua energiaverkoissa parantamalla sekä sähkö- että kaasuverkkojen yhteenliitettävyyttä muiden jäsenvaltioiden kanssa.

Tehty Brysselissä

*Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja*